

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Malajsijský federalismus
Adéla Špičková

Plzeň 2022

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra Politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program: Politologie

Studijní obor: Mezinárodní vztahy - teritoriální studia

Bakalářská práce

Malajsijský federalismus

Adéla Špičková

Vedoucí práce:

PhDr. David Šanc, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2022

.....

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat PhDr. Davidu Šancovi, Ph.D. za jeho cenné rady a připomínky a za jeho čas, který mi věnoval.

Obsah

Úvod.....	6
1. Federalismus.....	9
1.1 Pojem federalismus.....	9
1.2 Historie formování federací.....	12
1.3 Praktické aspekty existence federací.....	15
2. Malajsie jako federace.....	18
2.1 Základní informace.....	18
2.2 Historický vývoj.....	19
2.3 Současnost - rozdělení pravomocí.....	22
2.3.1 Úroveň ústřední vlády.....	23
2.3.2 Úroveň federalizovaných jednotek.....	27
3. Problémy a perspektivy Malajsijské federace.....	32
3.1 Vztahy mezi centrem a periferií.....	32
3.2 Výzvy pro Malajsijskou federaci.....	35
Závěr.....	40
Seznam použité literatury.....	44
Resumé.....	50
Přílohy.....	51

Úvod

Ačkoli se koncept federalismu původně prosazoval spíše v západním světě, rozhodla jsem se tento model aplikovat i na Malajsii. Jsem přesvědčena, že tento stát stojí za podrobnější zkoumání kvůli své koloniální minulosti, populaci, různým náboženstvím a etnik. Na základě získaných poznatků bude koncept federalismu uplatněn na Malajsii a bude zde diskutován vztah mezi jejími právními dokumenty, které nastavují formální parametry federace, a fungováním federalismu jako takového. Ve své práci se budu zabývat složitým systémem uvnitř federace, který je velmi zajímavý a také poměrně odlišný od většiny jiných federací. Z hlediska politické geografie je Malajsie pozoruhodným státním útvarem, jenž disponuje vlastními ojedinelými rysy a vztahy mezi federalizovanými jednotkami.

Pozornost bude věnována zejména obyvatelstvu, kde se vyskytuje mnoho rozdílných etnik, která se nepřizpůsobila současnému uspořádání Malajsie. Malajsie je federativní konstituční monarchie v čele s králem, která má složitou vnitřní strukturu. Skládá se ze třinácti států a tří teritorií pod správou federace. Státní zřízení Malajsie je podobné britskému westminsterskému parlamentárnímu systému, kde je právní systém založen na obecném právu. Federace Malajsie je postavena na funkcionální zásadě, která stanovuje, že právě jednotlivé státy svou společnou působností tvoří stát. Každý stát si sám utváří svůj právní řád, ale musí se shodovat s federálním právem.

Existují různé přístupy k definici federalismu a analýze federálního politického systému. Nejčastěji se federalismus popisuje jako forma vlády, ve které je suverenita nebo politická moc rozdělena mezi ústřední a místní vládu, takže každá z nich je ve své vlastní sféře nezávislá na ostatních. Některé federace byly formovány historií koloniální minulosti, a proto se objevuje problematika spojená s touto definicí. Federalizované jednotky ne vždy spolu dokážou kooperovat, a to je důvod, proč jsem si vybrala jako téma své bakalářské práce malajsijský federalismus. Zjistím, zda a jak je reflektována heterogenita malajsijské společnosti ve federální struktuře Malajsie.

Malajsie je fragmentovaný stát, který v současné době nezohledňuje významné rozdíly heterogenního obyvatelstva. Z hlediska analýzy federalismu se zaměřím na historii formování státního celku, jenž je úzce spojen právě s problematikou místních etnik. Důvodem je koloniální minulost, která značně ovlivnila současnou podobu heterogenity v Malajsii. Jednalo se o území, kudy procházely významné obchodní trasy. Z toho důvodu se zde začali usazovat obchodníci, kteří pocházeli z různých kultur. Začaly se zde mísit náboženství, jazyk, kultura a národní zvyky. To je důvod, proč v Malajsii společenské napětí vede často k etnickým konfliktům, nepřátelství a aktům násilí ohrožující samotnou existenci federace. Zaměřím se na to, jaké jsou vztahy mezi etniky a jak se tyto vztahy promítají do federální struktury Malajsie.

Hlavním cílem práce je na základě ústavních dokumentů definovat základní parametry federalismu de jure a zároveň na základě analýzy praktického fungování federace v Malajsii zjistit hlavní rozpory, respektive soulady mezi teorií a praxí. Zaměřím se také na dílčí cíle, které jsou s tématem spojeny. Například vztahy mezi vládou a federalizovanými jednotkami, ekonomická a legislativní stabilita a řešení sporů mezi jednotlivými částmi federace.

Na základě analýzy fungování federace odpovím na následující výzkumné otázky. Jaké jsou hlavní důvody, které vedly k současné podobě federace? Jaký vliv má historický vývoj na formování federace? Jak ovlivnil způsob formování státnosti současnou strukturu malajsijské federace? Jak je federalismus ovlivňován etnickým složením, náboženstvím a kulturou země? Odpovědi na tyto otázky napomohou ke splnění hlavního cíle.

Z hlediska metodologie jsem zvolila metodu případové studie. Je metodou kvalitativního výzkumu. Jedná se o detailní studium vybraného případu za účelem aplikace teoretických poznatků při porozumění obdobným případům. Tato metoda je vhodná pro vypracování tohoto tématu z hlediska zkoumání konceptu federalismu, který je aplikován na Malajsii. V práci použiji odborné zahraniční a české zdroje a články z odborných časopisů. Informace jsem čerpala zejména z internetových zdrojů, kterým je například digitální knihovna JSTOR. Mezi další zdroje týkající se historie formování mohu zařadit knihu od Zdeňka

Zbořila *Dějiny Malajsie, Singapuru a Bruneje*. Jedná se především o zdroje obsahující teorii federalismu, politické systémy, ústavní a legislativní dokumenty a případové problémy pro danou zemi. Z důvodu porovnání teorie s praxí jsem čerpala především z aktuálních internetových zdrojů, aby získané poznatky byly co nejpřesnější.

Bakalářská práce je rozdělena do třech hlavních kapitol. V první kapitole vysvětlím pojem federalismus a různé pohledy, kterými lze nahlížet na jeho problematiku. Také zmíním důvody vzniku federace. Zaměřím na její koloniální minulost, která do značné míry ovlivnila současnou podobu federace. Ve druhé kapitole vydefinuji současnou Malajsii a budu se zabývat charakteristickými rysy, kterými disponuje Malajsijská federace. Budu zkoumat typologii malajsijského federalismu a prostřednictvím vnitřní politiky zhodnotím fungování federace. V další kapitole představím současnou podobu federace a fungování vztahu mezi vládou a federalizovanými jednotkami. Dále zjistím, jakým současným výzvám Malajsie čelí a také jestli mohou ohrožovat přirozený chod federace. Budu zkoumat heterogenitu společnosti Malajsijské federace, která se utvořila v průběhu dekolonizace.

V závěru prostřednictvím získaných informací zodpovím stanovené otázky týkající se charakteristických rysů federace a posoudím, zda má současná heterogenní společnost významný dopad na praktické fungování Malajsie. Zjistím, jaké jsou základní charakteristické rysy malajsijského federalismu a zhodnotím souvislost mezi legislativními dokumenty a praktickým fungováním.

1. Federalismus

Koncept federalismu je velice problematický, jelikož neexistuje jediný vzor federalismu, který by mohl sloužit jako měřítko při zkoumání každého individuálního případu, jenž se týká federálního systému. Postupem času se ukázalo, že ne všechny prvky federalismu mohou být implementovány v každých federalizovaných jednotkách (Nitszke – Górnisiewicz 2008: 415).

Většina studií o federalismu se soustředí na legislativní, finanční a administrativní vztahy mezi ústřední a místní vládou. Různým teoriím byla věnována velmi malá pozornost. Rostoucí popularita federalismu v posledních letech jako modelu politické organizace, poskytuje silné odůvodnění pro přehodnocení různých přístupů k definici federalismu a jeho analýze (Paleker 2006: 303). V této kapitole se pokusím vypořádat s některými teoriemi federalismu a tím se co nejvíce přiblížit k definici, která bude sloužit pro potřeby mé práce.

1.1 Pojem federalismus

Federalismus je neobvyklá forma politického systému, který se vyskytuje někde mezi malými, samosprávnými společenstvími a velkým územním státem. Snaží se sladit tyto dvě formy politických entit, a tím i sjednotit výhody místní samosprávy a ekonomické, politické a vojenské kapacity, které může mít pouze velký politický subjekt. Federalismus má svůj původ například ve starověkém Řecku nebo ve středověkém Německu, kde se spojily malé politické subjekty, aby sledovaly společné zájmy, nicméně si chtěly udržet kontrolu nad svými záležitostmi. Postupem času začaly mít vytvořené ligy sklon se sjednotit do říší a větších územních celků (Melleuish 2020: 150).

Federalismus je podobný myšlence smíšené vlády v tom, že obhájí formu vlády, ve které se vyskytuje sdílená moc, spíše než aby se soustředila na jedinou autoritu. V tomto ohledu se federální systém neshoduje s představou jediného suveréna stojícího na vrcholu politického systému (Melleuish 2020: 150).

Již bylo učiněno nespočet pokusů prozkoumat teoretickou povahu federalismu. Vzhledem k dlouhé historii, celosvětové existenci a interdisciplinárnímu charakteru federalismu, bylo napsáno mnoho literatury na téma federalismu. Tyto snahy však ani zdaleka nevedly k jasnému výsledku běžně používané definice tohoto termínu. Je to jedno velké dilema v této oblasti výzkumu, ve kterém navzdory množství diskuzí neexistuje žádné ustálené společné označení pro federalismus. Jako jeden z problémů se objevuje diskuze o podstatě federálních teorií (Satyanarayana 2011: 210). Srovnání federálních systémů je důležitou metodou pro rozvoj teorie federalismu. Navzdory zdánlivým rozdílům všechny teorie federalismu jsou více či méně založené na malém počtu historických prototypů, které slouží jako vzor pro federální systémy.

Federalismus zahrnuje samosprávu a sdílenou vládu. Přetrvává zde značný nesoulad v debatách o povaze federalismu, jeho definicích, pojmových detailech a vhodné typologii spolkových zemí. Nejvýraznější debaty se soustředí na ty, kteří pohlížejí na federalismus prostřednictvím instituce a jiné, kteří ji vnímají jako formu společenské organizace. Během let se objevilo odlišné vnímání federalismu. Navzdory tendenci omezovat federalismus na jediný model federální princip je ve skutečnosti ztělesněn v širokém obsahu struktur, z nichž je každá přizpůsobena určitému státu (Brzinski – Lancaster – Tuschhoff 1999: 3). Podstatu federalismu nelze nalézt v žádném konkrétním druhu struktury, ale může zde existovat konkrétní soubor vztahů mezi účastníky tohoto politického systému. Federace je politický řád se silnou centrální vládou, jejíž ústava je uznávána jako nejvyšší zemské právo. Ústava nastiňuje podmínky, podle kterých je moc rozdělena nebo sdílena. Tyto ústavy se vyznačují tím, že nejsou pouhými dohodami mezi vládci a ovládanými, ale zahrnují lid, obecnou vládu a státy tvořící federální unii. Ustavující státy si navíc často ponechávají svá vlastní ústavní práva (Britannica 2020b).

Pro potřeby mé práce považuji za nejlépe využitelný přístup Williama Rikera. Jeho ústavní definice spočívala v tom, že je federalismus politická organizace, ve které působí moc, která je rozdělena mezi regionální a ústřední

vládu takovým způsobem, že každá vláda disponuje určitými činnostmi, o kterých rozhoduje definitivně. Riker rozvádí ve své práci přesné ústavní prvky, které odlišují federální a nefederální státy. Tvrdí, že ústava je federální, pokud obě úrovně vlády panují ve stejné zemi, pokud má každá úroveň alespoň jednu oblast činnosti, ve které má autonomní moc, a pokud existuje nějaká záruka¹ autonomie každé vlády v její sféře. Jeho formálně-právní přístup zdůrazňuje klíčové institucionální prvky federalismu při vytváření podmínek pro samosprávu a sdílenou vládu. Riker a další pohlížejí na tyto institucionální podmínky jako na hranice, v nichž se politika odehrává ve federálním systému (Brzinski – Lancaster – Tuschhoff 1999: 3).

Naproti tomu Daniel J. Elazar měl tendenci zabývat se více decentralizací systému ve federaci. Stejně jako Riker, Elazar začínal myšlenkou nadvlády na stejném území. Přesto měl tendenci respektovat instituce jako méně zásadní pro podstatu federalismu (Brzinski – Lancaster – Tuschhoff 1999: 4). Ačkoli Elazar neignoruje ústavní prvky federalismu určující znaky federalismu, jsou pro něj spíše lidská partnerství a de facto sdílení moci. Věnoval se smluvní decentralizaci ve strukturovaném rozptylu pravomocí mezi mnoha centry, jejichž partnerská autorita je ústavně zaručena difúzí moci, která byla hlavním znakem a argumentem pro federální demokracii. Zdůraznil také podpůrnou politickou kulturu a rovnováhu mezi centrálními a regionálními vládami o fungování federálního systému (Watts 2000: 155–161).

Různé politické federální systémy se v mnoha ohledech liší. Určité vlastnosti a principy jsou však společné všem skutečným federálním systémům. Federalismus tedy specifikuje tři důležité otázky, jako je dokonalé vymezení pravomocí, potřeba autonomie pro centrální i regionální vládu a koordinace mezi centrální a regionální vládou (Satyanarayana 2011: 213).

Doplním i jiné typy složeného státu, kde se setkáváme i s konfederacemi, které mají trošku odlišnou charakteristiku. Konfederace může být vytvořena prostřednictvím smlouvy podepsané členskými státy například souborem specifických účelů, jako je společná obrana nebo liberalizace meziregionálního

---

¹ Jedná se například o prohlášení v ústavě (Brzinski – Lancaster – Tuschhoff 1999: 3).

obchodu. V konfederaci si národní vlády ponechají veškeré pravomoci řízení ve všech sférách činnosti a působí přímo na občany svých národů. Rozhodnutí na konfедераční úrovni jsou přijímány společně členskými státy, kde konstituční národy mají stejnou moc (Satyanarayana 2011: 211). Vznik konfederace je obvykle výsledkem geografické blízkosti konfederovaných národů.

Na rozdíl od konfederace je federalismus způsob politické organizace, která spojuje samostatné státy nebo jiné politické složky ústavou a umožňuje každému si zachovat vlastní integritu. Federální systémy vyžadují, aby se všichni členové mohli podílet na rozhodování. Politické principy tedy zdůrazňují přednost rozptýlených mocenských center jako prostředku k ochraně individuálních a místních svobod. Federace disponuje zákonodárnou mocí, která se vztahuje přímo na občany, proti tomu konfederace zavazuje pouze jednotlivé členské státy (Britannica 2020b).

1.2 Historie formování federací

Podle Williama Rikera jsou federální systémy tvořeny prostřednictvím uzavřených dohod mezi dvěma aktéry. Zastával názor, že smlouva ze strany obou aktérů může mít zahraniční (vnější) nebo vojenskou podobu. To znamená, že federace vzniká buď z potřeby obrany proti možným vnějším hrozbám, nebo touhy zapojit se do vnější agrese proti ostatním aktérům s cílem rozšíření území (Volden 2004: 91). Riker považoval za nejvlivnější právě vojenské vlivy na vznik federací. Podobné argumenty uvedli i předchozí učenci, jako K. C. Weare. Alfred Stepan kritizoval Rikerovu pozici za to, že se soustředil pouze na jeden způsob vzniku federací (Taylor 2007: 423).

Kromě Rikerova modelu, který Stepan označoval jako „coming together“ federalismus, tvrdil, že existují dva další způsoby vytvoření federace, „holding together“ a „putting together“. V „holding together“ federalismu se existující unitární stát rozhodne stát se federací, aby se vypořádal s odlišnými výzvami vlády heterogenní společnosti. Jako hlavní příklady uvádí Indii a Španělsko. „Putting together“ federalismus je označení pro vznik Sovětského svazu, což Stepan nazývá jako nedobrovolné a nedemokratické utváření federace. Kromě

donucovacích metod, které jsou zahrnuty téměř ve všech přístupech ve vzniku federálních politických systémů, existují i vysvětlení, která zdůrazňují ekonomickou nebo kulturní motivaci pro vznik federace (Taylor 2007: 423).

Národy se k federalismu ubíraly rozdílnými cestami a čelily různým problémům. Některé se zabývaly etnickými skupinami a odlišnými jazyky, jiné měly důležité náboženské a regionální rozpory. Některé federace měly dlouhou historii demokracie, u dalších se opakovalo období vojenské nadvlády, přičemž cesta, kterou se každý vydal, formovala dnešní federální systém (Rozell – Wilcox 2019: 111).

Spojené státy americké byly první moderní federací. Federální vláda zde mohla vykonávat vládu v rámci svých členských států, která jí byla svěřena. Americký model², i když vlivný, už není typický pro návrh ústavy federací (O’Leary). Ve Spojených státech amerických byla historie nezávislých kolonií vzbouřených proti centrální vládě faktorem, který vytvářel decentralizaci systému. To následně vedlo k návrhu decentralizované verze federalismu při přípravě federální ústavy. Jak už již bylo zmíněno, neexistuje jediný model federalismu a všechny země se mohou poučit ze zkušenosti ostatních federací (Rozell – Wilcox 2019: 112).

Vznik federálních jednotek má zásadní vliv na jejich budoucí vývoj. Určuje do značné míry rozdělení pravomocí mezi federalizovanými jednotkami a samotnou federací (O’Leary). Nyní si zmíníme několik způsobů vytvoření federací.

Uzavření dohody mezi nezávislými subjekty, nikoli nutně státy, je první možností. Mohou být vytvořeny z dříve nezávislých států, včetně konfederace států, které se rozhodnou spojit se. Tento proces mění postavení těchto politických systémů. V tomto případě se entity stanou členskými státy federace a vzdají se některých svých suverénních práv. Přijímají vytvoření suverénního orgánu, který bude činit rozhodnutí, která se týkají celého nového subjektu podle principu většinového pravidla, včetně těch států, které s některými řešeními

---

² Výkonnou moc vykonával prezident, zákonodárnou moc kongres a nejvyšší soud dohlížel na rozdělení pravomocí mezi odvětvími federální vlády a mezi federální vládou a státy (O’Leary).

nesouhlasí (Nitszke – Górnisiewicz 2008: 432). Tato cesta byla následována ve Švýcarsku a ve Spojených státech amerických (O'Leary).

Jako další možnost se může federace vyvinout prostřednictvím transformace unitárního nebo unijního státu, aby držela pohromadě. Tento proces byl uplatněn například v Belgii. Vznik Kanady byl hybridem těchto dvou procesů. Připojila se k řadě dříve samostatných britských kolonií, ale znovu byla rozdělena na horní a dolní Kanadu a na samostatné provincie Ontario a Quebec (O'Leary). Jedná se tedy o zřízení federativního státu prostřednictvím dohody mezi suverénními státy, které byly dříve součástí unitárního státu. V tomto případě, než může vzniknout nový federální stát, musí být starý unitární stát rozpuštěn, velmi často v důsledku decentralizace. Toto řešení může pomoci zabránit fragmentaci státu nebo snaze o odtržení. V takových případech je federalizace jedinou cestou k záchraně státu (Nitszke – Górnisiewicz 2008: 432).

Další možnost nastává, když federaci založí subjekty, které byly dříve pod vlivem koloniální moci a poté získaly nezávislost. Tyto entity nebyly dříve suverénními státy, takže můžeme dojít k závěru, že došlo k odtržení a byla vytvořena nová samostatná entita (Nitszke – Górnisiewicz 2008: 432). V polovině dvacátého století byla federální jednota v nově nezávislých zemích třetího světa vytvořena především z historických a ekonomických důvodů (Satyanarayana 2011: 212). Koloniální mocnosti se snažily učinit všechny občany na rozšířeném území kulturně homogenními v jazyce, náboženství a předpokládané etnické příslušnosti a podříditi je nejvyššímu suverénnímu centru (O'Leary).

To vyvolalo v regionech značný nesouhlas týkající se ideálu společné národnosti. Z tohoto důvodu regiony zahájily koordinované úsilí o odstranění koloniální nadvlády a získání politické svobody. Územní skupiny potřebovaly různé instituce k ochraně svých kulturních identit a regionální autonomii, která by jim umožnila usnadnit regionální rozvoj (Satyanarayana 2011: 211). Jednalo se o 3 hlavní instituce: ústavy, soudy a politické strany. Sloužily jako ústřední instituce pro navrhování federálních politických systémů, které byly „samoprosazovací“ a stabilní (Taylor 2007: 422).

Dalším podobným způsobem vytvoření federace je přidělení územním jednotkám postavení konstitučních států prostřednictvím ústavy. Ústřední vláda hraje v tomto procesu významnou roli, která toto řešení implementuje jako akt své vlastní nezávislé vůle (Nitszke – Górnisiewicz 2008: 432).

Některé národnosti ve federaci nyní disponují určitou územní autonomií nebo samosprávou. Vzniklé federace jsou decentralizovanější, než byly. Často zde existují odchylky, jak už již bylo zmíněno, ve schopnostech, které jsou rozloženy mezi různými regiony. Důležitost rozdílných identit naznačuje, že státy by měly včas reagovat na požadavky občanů z pohledu územního pluralismu, než se vztahy mezi národnostmi zhorší (O'Leary). To poté vede k fragmentaci společnosti a možným rozporům ve federaci.

1.3 Praktické aspekty existence federací

Federalismus ve společnosti vytváří v podstatě dvě úrovně vlády s přidělenými pravomocemi a funkcemi, které pocházejí z ekonomických, sociálních a kulturních faktorů a politického vyjednávání (Paleker 2006: 309). Jinými slovy se jedná o typ vztahu mezi federalizovanými jednotkami a ústřední vládou. Tyto vztahy, přestože jsou upraveny federálními ústavami, velmi často získávají jinou podobu, než byl původně navržen zakladateli federace. Civilizační pokrok způsobil vznik nových pokusů o rozdělení a vymezení těchto vztahů. Z tohoto důvodu definujeme 3 modely federalismu (Nitszke – Górnisiewicz 2008: 432).

Jako první zmíníme funkční federalismus, jehož nejdůležitějším rysem je oddělení kompetencí mezi subjekty federace. Subjekty jsou hlavními aktéry odpovědnými za realizaci politiky. V takovém modelu se federalizované jednotky stávají aktivními účastníky této politiky. Funkční federalismus předpokládá nutnost spolupráce mezi subjekty federace a vyžaduje, aby dělaly kompromisy za účelem hladkého provádění zákonů přijatých ústřední vládou (Nitszke – Górnisiewicz 2008: 433).

Koncept dualistický federalismus vzniknul na základě existence dvou koordinovaných a nezávislých úrovní vlády ve federaci. Je charakteristický

zejména pro Spojené státy americké. Model dualistického federalismu předpokládá existenci dvou paralelních právních systémů a dvojího občanství. Tento model rozděluje kompetence mezi federaci a federalizované jednotky (Nitszke – Górnisiewicz 2008: 433). Jedná se o formu vlády, ve které je suverenita nebo politická moc rozdělena mezi ústřední a místní vládu. To znamená, že každá z nich je v rámci své vlastní sféry na sobě nezávislá (Paleker 2006: 304).

Jako poslední model můžeme zmínit i kooperativní federalismus. Mnoho kompetencí moderního státu lze plnit pouze společnou iniciativou všech jednotek federace. Kooperativní federalismus stírá všechny rozdíly ve vztahu k rozdělení pravomocí mezi centrem a federalizovanými jednotkami. Družstevní federalismus usnadňuje realizaci mnoha úkolů, i když může také vést k finanční závislosti mezi subjekty ve federaci (Nitszke – Górnisiewicz 2008: 434).

Národní nebo centralizovanou federaci můžeme nazvat integrovanou federací. Na druhé straně nadnárodní nebo decentralizované federace můžeme nazvat jako pluralitní federaci. To znamená, že se národní federace spíše podobá unitárnímu státu, zatímco pluralitní federace připomíná konfederaci (O'Leary). Federace mohou být tedy podle tohoto konstatování rozlišeny následujícími způsoby.

Můžeme je rozdělit podle toho, zda jsou národní nebo nadnárodní. Národní federace může uznat pouze jeden národ ve federaci. Může trvat na tom, že existuje pouze jeden národ, tím pádem nemůže platit právo na odtržení. Příkladem jsou Spojené státy americké, které jsou definovány jako národní federace. O nadnárodní federaci se jedná, pokud federace uznává několik národů. Takové federace s větší pravděpodobností mohou přiznat právo na odtržení (O'Leary).

Jako další můžeme zmínit pravomoci udělené federální vládě. Centrální vláda zmocňuje federální vládu. Uděluje jí výlučné pravomoci nad armádou, zahraničními záležitostmi nebo fiskální a měnovou politikou. Může tedy dojít ke střetu pravomocí, kde rozhodnou buď soudy ve prospěch federální vlády, nebo může mít federální vláda výslovnou právní nadřazenost. Decentralizovaná

federace naopak uděluje federalizovaným jednotkám významnou pravomoc omezovat federální vládu nebo se podílet na vytváření klíčových federálních politik (O'Leary). Decentralizovaná federace prosperuje zejména v oblasti místní odezvy nebo spoluprací s občany. Oproti tomu centralizované federace mohou poskytnout rozumná řešení pro koordinační problémy, lokální rozpory, dosažení majetkových zájmů federace nebo nerovnosti (Melleuish 2020: 436).

Dále se uvádí dva koncepty a těmi jsou symetrie a asymetrie federace. První pojem symetrie se týká rozsahu, v jakém se federalizované jednotky více podílejí na podmínkách a kompetencích nebo pro federální systém jako celek (Tarlton 1965: 861). Ideální symetrický federální systém je složený z federalizovaných jednotek, které jsou složené ze stejného obyvatelstva a mají podobné ekonomické rysy, klimatické podmínky, sociální uskupení, kulturu a politické instituce. Neexistují zde žádné významné rozdíly mezi jednotlivými částmi federace (Melleuish 2020: 436).

V druhém termínu asymetrie subjektů federace nesdílejí tyto společné rysy. Tento vztah je významným faktorem při utváření vztahů mezi ostatními složkami federace a její ústřední vládou (Melleuish 2020: 861). Heterogenní obyvatelstvo, kultura a ekonomická nerovnováha jsou typické pro asymetrický federální systém. To poté může vést k diskriminaci určité části obyvatelstva nebo odlišných zájmů ve společnosti. To může vyvolat zhoršení vztahů mezi federalizovanými jednotkami (Melleuish 2020: 869).

2. Malajsie jako federace

2.1 Základní informace

Malajsijská federace je složená ze 13 států³ (viz Příloha č. 1). Skládá ze dvou regionů: Západní Malajsie, která zahrnuje 11 států a 2 federální území, kde je hlavní město Kuala Lumpur a administrativní centrum země Putrajaja, a Východní Malajsie, která se skládá ze 2 států Sabah a Sarawak na ostrově Borneo a ostrovu Labuan (Naguib – Smucker 2009: 101) (viz Příloha č. 3). Z celkového počtu 30,0 milionů občanů se podíl Bumiputerů zvýšil o 0,2 procentního bodu na 69,8 % v roce 2021 ve srovnání s 69,6 % v roce 2020. Složení čínské populace se však snížilo na 22,4 % z 22,6 %, zatímco podíl Indů a ostatních zůstal stejný (Mahidin 2021) (viz Příloha č. 2). Největší rozšířenou vírou je islám. Velkou část věřících tedy představují muslimové, poté buddhisté, křesťané, hinduisté a další náboženství (The World Factbook 2022).

Úředním jazykem je malajština, nicméně hojně rozšířená je zde i angličtina. Dalšími jazyky jsou například čínština, tamilština a široce rozšířené jsou také regionální etnické jazyky a dialekty různých kmenů (Naguib – Smucker 2009: 101). Pojmenování Malajci slouží jako souhrnné označení pro skupiny jazykově a kulturně příbuzných národů a kmenů v jihovýchodní Asii. Můžeme se setkat s tím, že se pojmenování Malajci často zaměňuje za Malajsijsci. Pojmenování Malajci tedy můžeme chápat jako jméno etnika a Malajsijsci slouží jako pojmenování všech občanů Malajsie (Zbořil 2009: 17).

Ústavní uspořádání Malajsie je ovlivněno historickou právní tradicí různých oblastí i britským právem, které bylo přijato malajskými státy zároveň s britským protektorátem (Zbořil 2009: 21). Malajsie je konstituční a parlamentní monarchií s panovníkem, hlavou státu, voleným konferencí nebo radou panovníků jednotlivých států federace na dobu 5 let. Současnou hlavou státu je od roku 2019 Abdullah Sultan Ahmad Shah a předsedou vlády je od roku 2021

---

³ Malajsijská federace se skládá ze států Johore, Kedah, Kelantan, Malacca, Negeri Sembilan, Pahang, Penang, Perak, Perlis, Sabah, Sarawak, Selangor a Terengganu (Shah).

Ismail Sabri Yaakob (The World Factbook 2022). Předseda vlády má na starosti federální výkonnou moc a jmenuje vládu. Federální parlament je dvoukomorový a uplatňuje se zde většinový volební systém (Zbořil 2009: 21).

2.2 Historický vývoj

Původními obyvateli byli Negriti, kteří žili 10 000 př. n. l. Jednalo se o nejstarší doloženou civilizaci na poloostrově i v souostroví. Poté nastala migrační vlna nově příchozích obyvatel, zejména z dnešní jižní Číny a Thajska. Později sem přicházeli i obyvatelé z míst, která byla dostupná z pobřeží Indického oceánu i Jihočínského moře (Zbořil 2009: 42–43). Z polohy Malajsie vyplývá značná přírodní, etnická, náboženská, sociální, politická a ekonomická rozmanitost. Malackým průlivem, který odděluje Malajský poloostrov od souostroví, proudil námořní obchod a s ním vlivy z Číny, Indie, Blízkého východu a východního pobřeží Afriky (The World Factbook 2022).

Civilizační změny se začaly objevovat zejména v 7. století. Kulturní osa procházející jižními moři začala nabývat na důležitosti, protože se okolo ní vytvářely nové politické útvary (Zbořil 2009: 71). Khmerové ovládli celou jihovýchodní Asii na konci 9. století a vytvořili zde impérium s funkční administrativou a vojenskou organizací. Od 12. století začali do khmerské říše pronikat Thajci, kteří přicházeli z jižní, kontinentální Číny (Zbořil 2009: 104).

Před 14. stoletím existovalo v dnešní Malajsii několik mocných námořních říší, včetně říše Šrívidžaji, která ovládla velkou část jižní části poloostrova mezi 7. a 13. stoletím a Madžapahitská říše, která převzala kontrolu nad většinou poloostrova a malajského souostroví mezi 13. a 14. stoletím (The World Factbook 2022). Islám se neustále rozšiřoval na východ doprovázející značný obchod mezi Indií a Malajskem. Pozdější vládcí byli aktivní při navazování aliancí s odlehlými kmeny jako prostředkem k ovládnutí pirátů a tím zajištění bezpečného průjezdu obchodních lodí (Naguib – Smucker 2009: 101).

Počátkem období evropské kolonizace se považuje dobytí Malakky Portugalci (1511). Snažili se o podrobení nebo nalezení ekonomické a politické spolupráce mezi místními autoritami a nizozemskými a britskými kolonisty.

Portugalci a Nizozemci byli prvními evropskými kolonialisty, kteří se prosadili na Malajském poloostrově a v jihovýchodní Asii (The World Factbook 2022).

V 70. letech 19. století byli různí malajští vládci povzbuzováni britskými poradci (rezidenty) u svých dvorů. Tito rezidenti se stali skutečnými vládci malajských států. Sultáni měli i nadále určitou moc ohledně malajského náboženství a zvyků, ale skutečná moc země byla v britských rukách (Milner 1987: 773).

Britové se pokoušeli zorganizovat Malajsii v jeden stát na konci 2. světové války. Po odchodu Japonců Britové založili Malajskou unii, která ukončila dlouhotrvající decentralizaci území. Měl to být multirasový jednotný stát postavený nad hlavními malajskými sultány, kteří z tohoto důvodu ztratili reálnou politickou moc i skutečnou moc správy, kterou rezidenční systém již dávno účinně omezil (Milner 1987: 774).

V roce 1946 vzniklo hnutí, které vytvořilo Sjednocenou malajskou národní organizaci (United Malaya National Organization, UMNO) (Naguib-Smucker 2009: 101). V roce 1946 došlo k vyhlášení Malajského svazu z vůle Velké Británie. Tento akt byl důsledkem naplnění britského slibu účastníků hnutí odporu proti japonské administrativě (Zbořil 2009: 24).

V roce 1948 Britové vytvořili z ovládaného území na Malajském poloostrově kromě Singapuru Malajskou federaci, která se stala nezávislou v roce 1957. Den jejího vzniku je dnes považován za státní svátek Malajsie. Malajsie vznikla v roce 1963, kdy bývalé britské kolonie a Singapur, stejně jako Sabah a Sarawak na severním pobřeží Bornea se připojily k federaci (The World Factbook 2022). Původně byl od roku 1963 součástí Malajsie i Singapur, ten však o 2 roky později z federace vystoupil a stal se nezávislým. Sabah a Sarawak přistoupily k původní Malajské federaci až roku 1963 (Zbořil 2009: 19).

Od nezávislosti země v roce 1957 má její etnická malajská většina ústavně chráněný zvláštní status, zatímco s etnickými menšinami se zachází jako s podřadnými občany. Složitě fungování Malajsie ovlivňují dva další rozpory týkající se náboženství a konkurenčních vizí politiky, které se překrývají a často

se zde prohlubují etnické rozdíly. Tyto rozdíly jsou posíleny specializací politických, ekonomických a profesních rolí jako je například rozdělení příjmů a konkrétně mezi většinovou vládnoucí skupinou a menšinovými skupinami (Leng – Ting 1986: 86-87).

V rámci této rozmanitosti se pro administrativní účely významně rozlišuje mezi původními obyvateli (malajsky Bumiputra) a populacemi přistěhovalců (malajsky Nebumiputra). Ke sjednocení této rozmanitosti národů přispívá standardizovaná forma malajštiny (malajsky Bahasa Malaya). Do určité míry jím mluví většina komunit a je hlavním prostředkem výuky na veřejných základních a středních školách (Britannica 2022a).

Za účelem vymýcení malajské chudoby přijala malajská vláda v roce 1971 politiku, která upřednostňovala Malajce při přijímání na veřejné univerzity a na vládní pracovní pozice (The World Factbook 2022). Po nepokojích, byla zahájena politika NEP (New Economic Policy), aby tuto nerovnováhu napravila. Tato politika byla navržena tak, aby redistribuovala majetkovou účast, zaměstnanost a příjmy z rasové úrovně a také, aby podporovala rozvoj v podnikání mezi Malajci (Leng – Ting 1986: 95).

Podstatné je, že toto období také znamenalo posun v tom, jak měla být řízena státní moc. Nyní ji měly ovládat malajské elity, považované za ochránce komunity. Vláda zúžila demokratický prostor a omezila občanské svobody ve snaze chránit malajská práva. Tyto antidemokratické změny vzbudily velmi odlišné pohledy na stát, jeho legitimitu a jak a kým by měla být federace kontrolována a reformována (Welsh 2020).

Například v roce 2006 začala malajská vláda celostátní kampaň za demolici neregistrovaných hinduistických chrámů. Dne 21. dubna 2006 byl chrám Malaimel Sri Selva Kaliamma v Kuala Lumpur srovnán se zemí. Podle HINDRAF (Hindu Rights Action Force) byly demolice nezákonné. HINDRAF zorganizoval velký počet demonstrací v reakci na rostoucí surovost proti hinduistům ve společnosti. Nicméně se malajská vláda snažila potlačit a omezit požadavky hinduistických menšin (Kumar 2012).

V roce 2007 malajské úřady zakázaly týdeník katolických novin kvůli jeho použití slova Alláh. Podle úřadů, slovo Alláh může být použito výhradně pouze pro muslimy. Zákaz byl později zrušen u soudu. Nicméně po rozhodnutí soudu následovaly rozsáhlé protesty podporované většinovými skupinami a politickými stranami. Protesty dále eskalovaly v útoky na kostely a další náboženská místa. Reakce muslimských skupin nebo jednotlivců vysílaly signály růstu extremismu v malajské společnosti (Kumar 2012).

Těmito způsoby se stále prohlubuje propast v Malajsijské federaci. Pokud problémy chudoby a ekonomické nerovnováhy společnosti v Malajsii nejsou redukovány, mohly by představovat vážnou překážku pro budování soudržnosti národu. Přesto taková vládní politika ve snaze napravit ekonomickou rovnováhu, může vyvolat frustraci a odpor mezi nemalajskými (Leng – Ting 1986: 95).

2.3 Současnost - rozdělení pravomocí

Dělba moci zahrnuje zákonodárné, výkonné a soudní složky vlády, které jsou odděleny, aby se zabránilo zneužívání moci. Ústava je jasně rozdělena na odlišné části pojednávající o exekutivě, federálním zákonodárném sboru a soudnictví (Foo 2010: 235). V ústavě existuje také rozdělení pravomocí mezi federálními jednotkami a ústřední vládou. Důležité je poznamenat, že federální ústava je nadřazena ústavě jiných jednotek federace (Yaakop – Hasnul – Suratman 2016: 17). Ve zkratce řečeno konkrétní pravomoc by měla být svěřena konkrétní instituci. Schéma federace zahrnuje oddělení pravomocí v rámci westminsterského parlamentního modelu (Foo 2010: 235).

Fungování vládního systému v Malajsii do značné míry závisí na jeho organizaci a struktuře. V Malajsijské federaci jsou v zásadě 3 úrovně vlády a to federální, státní a místní vláda. Místní samospráva je nejnižší v hierarchii. Federální vláda je tedy suverénní subjekt, státní vláda je kvazi-suverénní a místní vláda je pod-suverénní (Ibrahim – Nordin: 146). To znamená, že místní vláda je suverénní pouze tehdy, když je to výslovně stanoveno jakoukoli konkrétní legislativou odvozenou od nadřazených vlád.

2.3.1 Úroveň ústřední vlády

Dříve federální vláda nebo jakýkoli stát mohly podat žalobu na napadení legislativního aktu z důvodu absence pravomoci týkající se přijetí zákona. Toto omezení týkající se strany žalobce bylo odstraněno. Ústava nyní vyžaduje povolení soudce federálního soudu s právem federální vlády, stejně jako právo v kterémkoli státě, pokud by žaloba byla podána pouze mezi státy (Groves 1963: 247).

Federální list zahrnuje mimo jiné vnější záležitosti, obranu, vnitřní bezpečnost, noviny, publikace, cenzuru, občanské a trestní právo, finance nebo obchod. Státní list pro původních jedenáct států zahrnuje mimo jiné muslimské právo, půdu, zemědělství a lesnictví a místní samosprávu (Groves 1963: 248).

Hlavou státu je Yang di-Pertuan Agong, je označován jako král a je volen Radou vládců (Conference of Rulers) složených z královských rodin členských států Malajsie na dobu 5 let. 4⁴ ze 13 států v Malajsií spolu se 3 teritorií⁵ nemají dědičné královské vládcy, tím pádem nejsou zapojeni do tohoto procesu (The Local Government System in Malaysia 2017: 124).

Král má přednost před všemi osobami ve federaci a je odpovědný pouze Nejvyššímu soudu. Yang di-Pertuan Agong se může kdykoli vzdát své funkce písemným podpisem adresovaným Radě vládců nebo může být z úřadu odvolán (Laws of Malaysia 2009: Článek 32). Je nejvyšším velitelem ozbrojených sil federace a disponuje pravomocí ukončit zasedání Parlamentu nebo ho rozpustit (Laws of Malaysia 2009: Článek 41). Výkonná moc federace je výlučně svěřena králi a je uplatnitelná v souladu s ustanoveními jakéhokoli federálního zákona (Laws of Malaysia 2009: Článek 39).

Předseda vlády je hlavou vlády, kterou jmenuje Yang di-Pertuan Agong. Při jmenování předsedy vlády postupuje král podle svého uvážení, ale předsedou vlády může jmenovat pouze člena Sněmovny reprezentantů, který podle jeho názoru může získat důvěru většiny členů Sněmovny reprezentantů (Malay Mail 2010). Tato funkce předsedovi vlády umožňuje lépe překonávat vážné politické

---

⁴ Penang, Malakka, Sabah a Sarawak (The Local Government System in Malaysia 2017: 124).

⁵ Kuala Lumpur, Labuana a Putrajaya (The Local Government System in Malaysia 2017: 124).

překážky a také vykonávat své federální programy dle libosti. Král a soudní moc jsou jediné subjekty, které mohou podle Ústavy Malajsie kontrolovat pravomoci předsedy vlády (Wang 2000: 4).

Podle ústavy patří mezi funkce předsedy vlády radit králi v těchto otázkách při jmenování 44 ze 70 senátorů, svolávání a odročování zasedání Sněmovny reprezentantů, jmenování soudců vyšších soudů a další (Malay Mail 2010). Výše uvedené funkce jsou údajně vykonávány králem, ale ve skutečnosti se král musí řídit radami předsedy vlády (Malay Mail 2010).

Rada vládců (malajsky Majlis Raja-Raja) má na starosti například zvolení Yang di-Pertuan Agonga a uděluje souhlas nebo nesouhlas s rozšířením jakýchkoli náboženských aktů, obřadů nebo ceremonií pro federaci jako celek, dále také může jmenovat členy Nejvyššího soudu. Uděluje milosti, odklady nebo prominutí, odložení nebo zmírnění trestu. Může předkládat návrhy národní politiky například změnami imigrační politiky nebo jakoukoli jinou záležitostí, kterou považuje za důležitou (Laws of Malaysia 2009: Článek 38).

Yang di-Pertuan Agong jmenuje kabinet ministrů (malajsky Jemaah Menteri), aby mu radil při výkonu jeho funkce. Kabinet je kolektivně odpovědný Parlamentu. Pokud přestane mít důvěru většiny hlasů členů ve Sněmovně reprezentantů, tak jestli na jeho žádost Yang di-Pertuan Agong nerozpustí parlament, předseda vlády nabídne rezignaci kabinetu (Laws of Malaysia 2009: Článek 43).

Parlament je nejvyšší právní institucí v zemi, která vydává zákony. Parlament může svolat k zasedání pouze Yang di-Pertuan Agong. Zákonodárná moc federace je svěřena parlamentu, který se skládá z krále a dvou komor (malajsky Madzlis), skládající se ze senátu (malajsky Dewan Negara) a sněmovny reprezentantů (malajsky Dewan Rakyat) (Laws of Malaysia 2009: Článek 44). Každá sněmovna má pravomoc regulovat svůj vlastní postup, má absolutní pravomoc nad vlastním řízením, přičemž tyto pravomoci nelze zamítnout u žádného soudu. Členové sněmovny používají imunity vůči občanskoprávním a trestním řízením ve věcech projednávaných na zasedání parlamentu (Portal Rasmi Parlimen Malaysia 2019).

Parlament může vydávat zákony pro celou federaci nebo pro kteroukoli část federace (Laws of Malaysia 2009: Článek 73). Mezi jeho kompetence patří například schvalování federálních zákonů, provádění změn stávajících federálních zákonů, zkoumání vládní politiky, schvalování vládních výdajů a schvalování nových daňových příjmů. Parlament také slouží jako fórum k projednávání záležitostí veřejného zájmu (Portal Rasmi Parlimen Malaysia 2019). Sněmovna reprezentantů má volených 222 poslanců na 5 let (The Local Government System in Malaysia 2017: 124).

Parlamentu byla svěřena pravomoc, zejména právo na přijetí nových států nebo změnit povahu vztahu původních států vůči federaci bez nutnosti jejich souhlasu. Navíc ústavní změny mohly být provedeny bez odkazu na státy, ačkoli některé změny, ovlivňující práva vládců, vyžadovaly souhlas Rady vládců. Sabah a Sarawak si však zajistily kontrolu nad některými dodatky k Ústavě Malajsie, které se dotýkají jejich práv (Groves 1963: 251–252).

Ústava Malajsie umožňuje zásahy federálního parlamentu do záležitostí, které jsou na seznamu původních 11 států, ale platí i pro Sabah a Sarawak. To znamená například provádění smluv, dohod nebo úmluv s cizími zeměmi. Další ustanovení, které umožňuje parlamentu za účelem jednotnosti práva a politiky, se týká pouze původních 11 států. Jedná se o přijímání zákonů týkajících se vlastnictví půdy, vztahu vlastníka a nájemce, registrace vlastnických práv a listin týkajících se půdy a další (Groves 1963: 264).

V senátu je 70 členů. Členové senátu, které jmenuje Yang di-Pertuan Agong, jsou osoby, které podle jeho názoru dosáhly mimořádných výsledků v různých profesích, obchodu, průmyslu, zemědělství, kulturních aktivitách nebo sociálních službách. Také mohou zastupovat menšiny etnických skupin nebo hájí zájmy domorodců (Laws of Malaysia 2009: Článek 45). Každý člen musí složit přísahu před předsedou senátu. Tito členové přísahají, že budou věrně vykonávat své povinnosti podle svých nejlepších schopností a budou loajální k Malajsii (Portal Rasmi Parlimen Malaysia 2021a). Členové senátu zůstávají ve svých pozicích po dobu 3 let (The Local Government System in Malaysia 2017: 124).

Yang di-Pertuan Agong může na radu předsedy vlády jmenovat náměstky ministra (Deputy Ministers) z řad členů kterékoli komory parlamentu. Parlamentní tajemníci jsou nápomocni ministrům a náměstkům ministra v plnění svých povinností a funkcí a za tímto účelem musí mít všechny jejich pravomoci (Laws of Malaysia 2009: Článek 43A). Předseda vlády může jmenovat takový počet osob, které mohou být vhodnými politickými tajemníky (Parliamentary Secretary). Osoba jmenovaná politickým tajemníkem na základě tohoto článku nemusí být členem ani jedné komory parlamentu. Povinnosti a funkce politických tajemníků a jejich odměňování určí kabinet (Laws of Malaysia 2009: Článek 43C). Tajemník senátu odpovídá za jednání senátu a zajišťuje poradenskou činnost předsedovi Senátu při jednání ve sněmovně (Portal Rasmi Parlimen Malaysia 2021b).

Soudy v Malajsii se dělí na soudy vyššího a nižšího stupně. Nadřízené soudy zahrnují tři soudy s různou příslušností. Jedná se o Federální soud, Odvolací soud a vrchní soudy. Podřízené soudy se skládají ze zasedacích soudů a smírčích soudů (Peng – Ibrahim – Ying: 2021).

Velké obchodní spory se obvykle zahajují u Nejvyššího soudu Malajsie, který má peněžní příslušnost od 1 milionu MYR v občanskoprávních věcech (Koo - Lim 2021). Federální soud je nejdůležitějším soudem v zemi, který disponuje původní i odvolací pravomocí. Federální soud tedy rozhoduje o všech ústavněprávních otázkách. Odvolací soud vykonává odvolací pravomoc a také rozhoduje o odvolání proti jakémukoli rozsudku nebo usnesení vyššího soudu v kterékoliv občanskoprávní záležitosti. Vrchní soud v Malajsii a vrchní soud v Sabahu a Sarawaku jsou soudy s koordinovanou kompetencí, které projednávají záležitosti i odvolání proti rozhodnutí nižších soudů (Koo – Lim 2021).

Soudní případ z roku 2013, se týkal postavení islámu, tedy „spor o Alláha“. Odvolací soud potvrdil zákaz federální vlády, který křesťanům zakazoval používat slovo „Alláh“ v jejich publikacích v malajštině. Ačkoli tento případ vznikl v západní Malajsii, měl důsledky i pro obyvatele Sabahu a Sarawaku. Týká se to zejména přistěhovalců, kteří přijeli do západní Malajsie

a nadále praktikují své náboženství v malajštině. Po rozhodnutí Odvolacího soudu federální vláda oznámila, že by se zákaz mohl dotknout i východní části země. Federální vláda vysvětlila, že rozhodnutí se netýká křesťanů v Sabahu a Sarawaku, tedy že mohou i nadále používat slovo „Alláh“. To však neplatí pro západní Malajsii, kde je slovo stále zakázáno (Shah).

Ačkoliv jsou jednotlivé státy ústavně zmocněny k regulaci náboženských záležitostí, federální vláda hraje zásadní roli při utváření obsahu islámských zákonů v celé federaci. Může tak učinit prostřednictvím islámského zákona na federální úrovni, na které dohlíží úřad předsedy vlády (Shah).

Obchodní spory v Malajsii mohou být řešeny prostřednictvím soudního řízení, rozhodčího řízení nebo mediace. Nejběžnějším způsobem řešení sporů v Malajsii je soudní řízení. Rozhodčí a mediační řízení lze zahájit, pouze pokud s tím souhlasí všechny strany sporu. Rozdíl mezi mediací a rozhodčím řízením spočívá v tom, že strany mají plnou kontrolu nad průběhem a výsledkem mediace. V rozhodčím řízení rozhoduje o výsledku třetí osoba a strany jsou tímto rozhodnutím vázány (Koo – Lim 2021).

Soudce hraje v soudním řízení omezenou roli a působí především jako rozhodce mezi dvěma zneprátenými stranami. Soudní řád z roku 2012 svěřuje soudu několik procesních pravomocí, jako je například ukládání sankčních nákladů v případech nedodržení pokynů soudu. Nicméně soudy stále více přebírají roli správce projednávaných sporů. Soudce však nemůže strany nutit k alternativnímu řešení sporů, pokud se na tom dotyčné strany nedohodnou (Koo – Lim 2021).

2.3.2 Úroveň federalizovaných jednotek

Vztahy mezi centrální vládou a federalizovanými jednotkami se řídí zákony federální ústavy. To je však omezeno na pravomoc vydávat zákony s cílem koordinovat formulaci a implementaci všech zákonů, předpisů a politik přijatých příslušnými místními orgány. Federální vláda může radit a poskytovat technickou a finanční pomoc s cílem zajistit rozvoj místní samosprávy jako životaschopné instituce (Ibrahim – Nordin: 152). Federální ústava z roku 1957

tedy vytvořila silnou centrální vládu s omezenou autonomií pro jednotlivé státy (Shah).

Bylo třeba znovu nastavit rovnováhu moci mezi centrem a federalizovanými jednotkami, ale ne vždy k tomu došlo. Jedním z případů bylo odvolání hlavního ministra státu Stephena Ningkanu v roce 1966, který navrhl reformy v oblasti práv domorodých obyvatel na půdu. To se federální vládě nelíbilo, a tak usoudila, že Ningkan již nemá důvěru zákonodárského sboru státu. Z tohoto důvodu premiér požadoval Ningkanovu rezignaci. Ningkan se vzepřel federálnímu příkazu a obrátil se na Nejvyšší soud. Ten rozhodl v jeho prospěch a ministr zůstal ve funkci. Nicméně federální vláda poté vyhlásila výjimečný stav, který skončil Ningkanovým odvoláním z funkce. Zvláštní ústavní záruky se neukázaly jako prospěšné pro autonomii a zájmy států, a to z důvodu převaze federální politiky (Shah).

Ústava omezuje zákonodárnou pravomoc jedenácti států prostřednictvím vytvoření určitých národních orgánů, kde jsou tyto státy zastoupeny, ale federální vláda má zde kontrolu nad hlasováním. Jedním z těchto orgánů je Národní pozemková rada, jejíž povinností je formulovat národní politiku na podporu a rozvoj zemědělství a kontrolu využívání půdy v celé federaci pro těžbu, zemědělství, lesnictví nebo k jiným účelům. Federální vláda i vlády jednotlivých států jsou povinny řídit se takto formulovanou politikou (Groves 1963: 246–247).

Federální exekutiva má navíc pravomoc zavést plán rozvoje, zlepšit nebo zachovat přírodní zdroje, pokud král prohlásí území za rozvojovou oblast. Dále má parlament pravomoc uvést v platnost plán rozvoje nebo jakoukoli jeho část, nehledě na to, že v těchto záležitostech by měly vydávat pravomoc pouze státy (Groves 1963: 247).

Instituce sultanátu je chráněna článkem 71 federální ústavy. Toto ustanovení zaručuje právo panovníka státu na nástupnictví a na držení, užívání a výkon ústavních práv a výsad panovníka tohoto státu. Jakýkoli spor o právo na nástupnictví musí být rozhodnut v souladu s ústavou daného státu a federální vláda do něj nemůže zasahovat (Laws of Malaysia 2009: Článek 71). Pokud je jakýkoli státní zákon v rozporu s federálním zákonem, má přednost federální

zákon a právo federalizovaných jednotek se stává neplatné (Laws of Malaysia 2009: Článek 75).

Žádné nařízení ústavy státu týkající se následnictví trůnu nebo postavení malajských vládnoucích náčelníků nebo podobných malajských zvykových hodnostářů nesmí být změněno státním shromážděním. Role vládců jednotlivých států jsou definovány a omezeny zákonem. Zákon od nich neočekává, že budou vládnout osobně, nebo že se budou snažit kontrolovat každodenní správu vlády ve svých státech. Federální ústava vyžaduje, aby všechny ústavy států obsahovaly některá základní ustanovení stanovené článkem 71 (The Sun 2007).

Z hlediska parlamentní demokracie je nejvýznamnějším ustanovením, že s výjimkou některých správních pravomocí všichni vládcí států jednají v souladu s radou Výkonné rady nebo jejího člena, který jedná na základě obecného zmocnění rady. Ústavy jednotlivých států však vůdcům jednotlivých států svěřují konkrétní pravomoci v oblastech, jako je například jmenování do malajských zvykových hodností a titulů, regulace královských dvorů a paláců, odepření souhlasu s žádostí o předčasné rozpuštění shromáždění nebo podání žádosti o svolání konference vládců (The Sun 2007). Sabah a Sarawak mohou kontrolovat vstup a pobyt osob, které nejsou občany Sabahu a Sarawaku, na území obou států. Sabah a Sarawak mají samostatný Vrchní soud. Sabah a Sarawak mají zdroje příjmů a zvláštní peněžní dotace od federální vlády, které jiné státy v Malajsií nemají, a mohou také vybírat vlastní státní daň z obratu (Malay Mail 2011).

Vlády Sabahu a Sarawaku mají pravomoc vydávat zákony v některých záležitostech, které ostatní státy nemají. Mezi tyto záležitosti patří domorodé právo a zvyky, dodávky vody a služby, osobní právo týkající se manželství, rozvodu, opatrovnictví a adopce. Státy Sabah a Sarawak mohou používat angličtinu jako svůj úřední jazyk a rodné jazyky původních obyvatel Sabahu a Sarawaku v domorodých soudech nebo pro jakékoli domorodé právo a zvyklosti (Malay Mail 2011).

Při jakékoli změně zákona Sabahu a Sarawaku je podle ústavy nutný souhlas guvernéra dotčeného státu Borneo. Jedná se například o práva

a pravomoci udělené federálním zákonem vládám států Borneo, vstup do státu a pobyt ve státě nebo záležitosti s tím spojené (Groves 1963: 252). Parlament může zakázat nebo omezit, stejně jako v případě ostatních států, vybírání licenčních poplatků nebo podobných poplatků za nerosty. Sabahu a Sarawaku jsou přiděleny dovozní a spotřební daně z ropných produktů a vývozní daně ze dřeva a dalších lesních produktů (Groves 1963: 250).

Národní rada (National Council) pro místní samosprávu se musí svolávat alespoň jednou v každém roce. Národní rada má povinnost pro místní samosprávu čas od času po konzultaci s federální vládou a vládou státu vypracovat národní politiku pro podporu, rozvoj a kontrolu místní vlády v celé federaci a pro správu jakýchkoli zákonů s tím souvisejících. Je také povinností federální vlády a vlády kteréhokoli státu konzultovat záležitosti s národní radou pro místní samosprávu například návrhu právních předpisů zabývajících se místní samosprávou (Laws of Malaysia 2009: Článek 95A). Místní vláda v Malajsii, která je 3 úrovní vlády, také slouží jako důležitý mechanismus pro podporu politik a usnadnění implementace příslušných strategií a programů federálních a státních vlád. V kontextu administrativního systému rozvoje země hrají důležitou roli místní orgány při plánování, koordinaci, řízení a kontrole procesu rozvoje na místní úrovni (Ibrahim – Nordin: 146).

Na centrální úrovni je oddělena místní samospráva a Národní rada pro místní samosprávu. Ta je složena z místních úředníků a zástupce (obvykle hlavního ministra) z každého státu, ta je zdánlivě koordinačním orgánem, ale ve skutečnosti vykonává minimální vliv. Státy fungují pod různými částmi legislativy, většina z nich byla přijata během koloniálního období. Celý systém je tedy ve velké míře omezen složitými právními předpisy (Tennant 1973: 348). Ministr pro bydlení a místní záležitosti (Ministry of Housing) zodpovídá vládě za formulaci, provádění a sledování všech zákonů, které se týkají místní samosprávy. Můžeme zmínit například vývoj místní vládní politiky a provádění všech místních samospráv jako bydlení, terénní úpravy, nakládání s odpady a požární a záchranné služby. Tyto pravomoci jsou uděleny ministrovi podle

federální ústavy a zákonu o místní správě z roku 1976 (The Local Government System in Malaysia 2017: 125).

Existují 3 typy místních úřadů: městské rady, obecní zastupitelstva a okresní rady. Všechny typy místní správy vykonávají stejné funkce. Jasná kritéria týkající se velikosti populace a financí jsou uvedena pro určitý typ místního úřadu platná v každé jejich oblasti. Můžou se zde učinit výjimky, pokud konkrétní místní úřad, který má kapacitu a schopnost vytvářet vyšší příjem dosáhne minimálního požadavku na další stupeň zastupitelstva v blízké budoucnosti (The Local Government System in Malaysia 2017: 125).

3. Problémy a perspektivy Malajsijské federace

3.1 Vztahy mezi centrem a periferií

Vztahy mezi centrem a státy jsou ovlivňovány různými faktory. Většinou státy, které nejsou ochotny jednat v rámci národních priorit, jsou z velké části diskriminovány nedostatečnou finanční podporou ze strany centrální vlády. Z pohledu federální vlády je tato diskriminace považována za důležitou, protože musí zvolit cestu k donucení konkrétních států k podpoře národních zájmů. Tento způsob donucení se ale odchyluje od základního principu federalismu (Mersat 2017: 222–223). Federální vláda by měla uplatňovat systém založený na pravidlech o rovném zacházení se všemi státy bez ohledu na jejich politické zařazení. Centrální vláda využívá fiskální kontrolu k vytváření politické závislosti na vládnoucích režimech (Yeoh 2019).

Většina veřejných služeb je poskytována prostřednictvím poboček federálních ministerstev působících na úrovni jednotlivých států. Státní výdaje jsou určovány fiskálními přiděly od federální vlády vládám jednotlivých států a přidělené částky závisí na politických úvahách (Thye 2019). To znamená, že malajsijské státní vlády vedené opozicí čelí finančním problémům od federální vlády, která zasahuje do oblasti jejich působnosti (Yeoh 2019). Například za bývalé vlády BN (Barisan Nasional) dostávaly státy podporující opozici rozpočtové příspěvky, které byly proporcionálně mnohem nižší než státy podporující BN (Thye 2019).

Politika na národní úrovni ovlivňuje alokaci zdrojů směrem dolů. Malajsie je politicky centralizovaná a administrativní, fiskální rozhodování se stahuje do centra. Jakákoli politická změna na úrovni federální vlády má vždy dopad na sestupnou distribuci zdrojů (Yeoh 2020). Nicméně správní a daňový systém může vytvářet neshody, které negativně ovlivňují vztah mezi centrem a federalizovanými jednotkami. Dochází k nejasnému výkladu toho, co je v rámci federálního systému povoleno. Většinou se jedná o zákony a nařízení, které vedou ke konfliktům v praxi (Yeoh 2019).

Jak už bylo řečeno, správní struktura státu brání inovativnímu vytváření politik, jelikož federální vláda je mnohem významnější než vlády jednotlivých států a má nepřiměřenou moc. Kontrastní rozpočty a výdajové pravomoci odhalují nerovnováhu mezi federální a státní vládou. Federální vláda má zákonnou pravomoc ukládat daně z příjmu a prodeje. Státní vlády se však musí spoléhat na nezávislé příjmy z transakcí souvisejících s pozemky a poplatky za drobné zboží, jelikož vlády jednotlivých států si nesmějí půjčovat na financování rozvojových projektů, což znamená, že nemohou získávat příjmy na budování infrastruktury potřebné k odstranění překážek ve výrobě v místním průmyslu (Thye 2019).

Autonomie států je oslabena federální vládou, proto se státy začaly více spoléhat na místní úroveň, která bude plnit jejich funkci. V důsledku toho, pokud si místní úroveň získá větší autonomii dříve, než se posílí samotné státy, může dojít k tomu, že státy nebudou schopny plnit své povinnosti. Přestože se jedná o zdánlivě nezávislé záležitosti, decentralizace na státní a místní úrovni musí probíhat úzce koordinovaně, což výrazně zvyšuje její složitost (Ostwald 2017: 488–489).

To je ještě více patrné, pokud se jedná o méně rozvinuté státy, kde je jim upírána náležitá odměna za zdroje získané z jejich území, které podstatně zvyšují výnosy federální vlády. Nyní vládne dlouhodobé napětí mezi federálními státy ohledně práv na ropu, což ovlivnilo jak národní politickou nejistotu, tak reakci na pandemii (Yeoh 2020).

Federální vláda zajistila například většinu výnosů z ropy vytěžené ve státech Sabah, Sarawak, Kelantan a Terengganu, které produkují ropu a jsou zároveň státy s jednou z nejvyšších měr chudoby v Malajsii. Shromáždění státu Sarawak v roce 2014 schválilo návrh na zvýšení svých nároků na licenční poplatky za ropu z 5 % na 20 % (Yeoh 2019). Vznikly dohody o sdílení těžby s ropnými společnostmi, například se společností Petronas, a federální vládou. Také vyjednały, aby Petronas zaměstnával více místních pracovníků (Yeoh 2019).

Politici v Sabahu a Sarawaku už několik let vedou kampaň za obnovení statutu Sabahu a Sarawaku, jak je původně definovala federální ústava z roku 1963. Parlament tedy v roce 2021 schválil ústavní dodatky, které zvyšují status Sabahu a Sarawaku ve federaci. Dodatky změnilly některá znění a definice ve federální ústavě a částečně ji obnovily na verzi, která existovala před rokem 1976⁶. Dodatek povyšuje jejich status jako 2⁷ ze 3 subjektů, které tvoří Malajsii. Například Sarawak má nyní právo definovat jednotlivce, kteří se kvalifikují jako domorodci (Anand 2021).

Jejich zkušenosti zpochybňují, zda jsou ústavní hranice i nadále relevantní. Státy, přestože nemají plnou právní kontrolu nad veřejným zdravím a ekonomikou, jsou schopny do těchto oblastí smysluplně přispívat (Yeoh 2020).

Například krize covid-19, která zásadním způsobem otestovala hranice vztahů mezi federálními státy a centrem, když státní vlády nepřijímaly rozhodnutí z centra vždy pozitivně. Bez ohledu na zákonná omezení převzaly vlády mnoha států řízení covid-19 do svých rukou. Například státy Sarawak, Sabah, Penang a Selangor vytvořily vlastní balíčky pomoci, vyvinuly vlastní aplikace pro vyhledávání kontaktů a také dobře spolupracovaly s federálními zdravotnickými agenturami (Yeoh 2020).

V případě významných politických stran můžeme zmínit například dominantní politickou stranu UMNO (Sjednocené malajsijské národní organizace) a koalici BN (Barisan Nasional), které se významně podílely na utváření vztahů mezi centrem a státy (Mersat 2017: 223). Nicméně se během posledního desetiletí objevily snahy o nápravu polarizace rozdělením pravomocí v politické sféře. To vzešlo například od samotných politických elit prostřednictvím pohybu opozice směrem do středu (Welsh 2020).

Vztahy mezi státem a centrem se začaly měnit po parlamentních volbách v roce 2008, kdy strana BN prohrála v 5 státech. Kvůli klesající podpoře BN začali představitelé BN záviset na hlasech ze Sarawaku a Sabahu, aby se udrželi u moci. Oba státy si vymohly více zástupců ve volbách do parlamentu a

---

⁶ Status Sabahu a Sarawaku byl snížený jako jeden ze 13 států v Malajsii po ústavní změně v roce 1976 (Anand 2021).

⁷ 2 subjektem jsou ostatní státy na poloostrově (Anand 2021).

federálního kabinetu a také větší rozpočtové příspěvky od federální vlády (Mersat 2017: 223).

Před parlamentními volbami v Malajsii v roce 2018 byla Malajsie zdánlivě stabilní zemí, kde byla vládoucí strana UMNO všeobecně považována za neporazitelnou. Přesto UMNO v roce 2018 porazila strana PH (Pakatan Harapan), nově vytvořená koalice vedená bývalým premiérem Mahathirem Mohamadem. Vítězství PH přišlo v důsledku korupčního skandálu, který byl směřován na bývalého premiéra Najiba Razaka (Chin 2019).

Slabost malajsijských politických stran prohloubila polarizaci ve federaci, jelikož politické strany se obrátily k rozdělující rétorice, aby kompenzovaly ztrátu svých kontaktů po roce 2018. Politické strany se více spoléhaly na politické taktiky, aby si udržely své základny a zdiskreditovaly druhou stranu, aby si udržely podporu. Nestabilita koaličních vlád znamená, že se pozornost držitelů úřadů soustředí spíše na politické přežití než na politické výsledky, které by řešily problémy země (Welsh 2020).

3.2 Výzvy pro Malajsijskou federaci

Malajsie a Filipíny v současné době zažívají spory o území Sabahu. Spor o to, kdo má právo na kontinentální šelf a na kolik námořních mil se území rozkládá, není zcela vyřešen (Abinales 2013). Zakládá se na starším nároku na tuto oblast ze strany sultánů ze Sulu (viz Příloha č. 4). Pozadí a analýza statusu Severního Bornea jsou nezbytné pro pochopení toho, co se děje na Severním Borneu a co je podstatou sporu (Wright 1966: 471).

Severní Borneo se stalo britským díky úspěchům jejich diplomacie v 19. století. Území Sabahu bylo pronajato britské společnosti North Borneo Company až v roce 1878, přičemž sultanát se suverenity nad tímto územím nikdy nevzdal. Smlouvu za britskou společnost North Borneo Company podepsali sultán Jamal Al Alam, baron de Overbeck a Alfred Dent (Malindog-Uy 2020).

Malajsie však odmítá jejich nárok, neboť dohodu z roku 1878 interpretuje jako dohodu o postoupení. Nájemné placené Malajsií bylo zatím pevně stanoveno, jako projev uznání území sultanátu Sulu v Sabahu ze strany Malajsie.

Obyvatelé Sabahu využili svého práva na sebeurčení, když se v roce 1963 připojili k vytvoření malajsijské federace (Wright 1966: 484). Interpretace dohody způsobuje rozdíly ve výkladu sporných stran (Abinales 2013).

V únoru 2013 vedla Královská armáda sultanátu Sulu útok na Sabah, který ale nebyl úspěšný. Asi několik stovek stoupců rádži Mudaha, včetně ozbrojenců „Královských bezpečnostních sil sultanátu Sulu a Severního Bornea“ z ostrova Simulu v provincii Tawi-Tawi dorazilo lodí do vesnice Tunduaa nacházející se nedaleko města Lahad Datu v Sabahu. Rádža Mudah svou akci označil nikoli za akt agrese, ale za cestu zpět domů. „Přijeli jsme sem v míru. Nepřišli jsme sem vést válku. Ozbrojenci, kteří jsou se mnou, jsou Královské bezpečnostní síly sultanátu Sulu a Severního Bornea. Nikdy nepřivedeme válku na naše vlastní území, natož na naše vlastní lidi (...)“ řekl rádža Mudah (Cruz 2013).

Spor mezi malajskými úřady a skupinou Rajaha Mudaha vyvolal v Sabahu jeden z největších bezpečnostních strachů za poslední roky. V prohlášení se uvádí, že malajsijská vláda se uchýlila k vyjednávání, aby povzbudila Filipínce k odchodu (Cruz 2013). Jakmile přestane být otázka Sabahu vysoce politizovaným tématem, možná by Filipíny a Malajsie mohly vyřešit finanční nárok, který je hlavním sporem o Sabah. Malajsie je ochotna přijmout trvalé řešení, pokud bude zaručena suverenita Sabahu jako součást Malajsie (Wright 1966: 484).

Je v nejlepším zájmu Malajsie i Filipín, aby našly trvalé řešení tohoto problému, které nejen narušilo vztahy, ale také zabránilo oběma stranám plně spolupracovat ve prospěch občanů obou zemí. Vůdci z Malajsie a Filipín v různých dobách se snažili pěstovat dobré sousedské vztahy, ale problém Sabahu se nadále pravidelně objevuje. V zásadě se celý spor točí nebo opírá o toto prvenství (Malindog-Uy 2020).

Mezi další výzvy malajsijské federace se zohledňuje i decentralizace. Decentralizace je strategie, která byla široce přijata v mnoha zemích, aby se rozptýlily negativní účinky příliš centralizovaného systému vlády. Administrativní, fiskální a politická decentralizace přinese zvýšení produktivity,

lepší tvorbu politik a boj proti korupci. Decentralizace může položit základ budoucí demokracie, protože by se tím zajistila větší participace občanů. Teoreticky může vést k tomu, že by subjednotky mezi sebou soutěžily o poskytování co nejlepších veřejných služeb. V konečném důsledku může decentralizace podpořit rozvoj, ale to vyžaduje stát s obrovskou organizační kapacitou, neboť decentralizace bez efektivního státu by ve skutečnosti omezila kapacitu státu (Yeoh 2019). Změna režimu v politické oblasti Malajsie, kterou se myslí ukončení dominantní strany UMNO, přináší pro vládu Malajsie bezprecedentní politické výzvy (Chin 2019).

Pandemie covid-19 ukázala, že federální a státní vlády mohou pracovat v harmonii, a že se státy mohou objevit s řešením problémů veřejné politiky. Tyto nedávné zkušenosti mohou dokonce poskytnout vládám státům podnět k tomu, aby prozkoumaly, jak mohou prohloubit svou autonomii i v dalších oblastech ku prospěchu veřejnosti (Yeoh 2020).

Rozrůstající se malajsijská střední třída má velká očekávání ohledně budoucího hospodářského rozvoje. K vybudování znalostní ekonomiky, která Malajsii posune na další úroveň rozvoje, je zapotřebí řada reforem, které zajistí decentralizované rozhodování. Ke splnění těchto aspirací je naléhavě zapotřebí reforma ve 4 klíčových oblastech. To znamená provést reformy ve správní struktuře, společnostech spojené s vládou GLC (government-linked company), finančním sektoru a vzdělávacím systému. Každá z těchto oblastí vyžaduje společný reformní prvek a tím je pečlivé zakotvení decentralizovaného rozhodování (Thye 2019).

Vlády jednotlivých států získávají nezávislé příjmy především z transakcí souvisejících s pozemky a poskytování veřejných služeb. Většinou uskutečňuje prostřednictvím poboček federálních ministerstev působících ve státech. Růst vyžaduje vlády jednotlivých států, aby byly oprávněny plánovat a realizovat vlastní rozvojové strategie. Účinná decentralizace vyžaduje, aby každá státní vláda měla vlastní státní správu. Státy budou také potřebovat mnohem větší podíly na daňových příjmech (Thye 2019). Musí být tedy zajištěna hladká koordinace mezi jednotlivými úrovněmi státní správy, kde bude dodržována

zásada rovného a spravedlivého zacházení bez ohledu na politické směřování států (Yeoh 2019).

Dalším klíčovým úkolem ekonomické reformy je diverzifikace a rozšíření bankovního systému. Monopolní struktura finančního sektoru poškozují výkonnost ekonomiky a zhoršuje příjmovou nerovnost tím, že potlačuje činnost malých a středních podniků. Na vině je malý počet bank a rozsah státní kontroly v největších bankách. Reforma bankovního sektoru znamená umožnit opětovnou existenci soukromých malých a středních bank, snížit podíl státu v bankách a odstranit omezení pro zahraniční banky a jejich aktivity (Thye 2019).

Decentralizace správní a fiskální politiky by měly probíhat současně, aby se nakonec uskutečnilo obojí. Je tomu tak proto, že administrativní decentralizace bez fiskální decentralizace by byla pravděpodobně neúspěšná. Státy by musely financovat správní funkce, za které by poté nakonec převzaly odpovědnost (Yeoh 2019).

Dále je nutná reforma společností napojených na vládu GLC. GLC vytlačují soukromý sektor a snižují hospodářskou dynamiku. Vládní společnosti mohou teoreticky fungovat dobře, ale v praxi ne, jelikož vlády je nevyhnutelně považují za výhodné nástroje k používání politické protekce a osobní korupci. Konkurence mezi GLC a soukromými firmami je ze své podstaty nespravedlivá a škodlivá pro celkový růst. Podkopávají hospodářskou dynamiku tím, že skupují své efektivnější soukromé konkurenty. Snížení počtu pracovníků v odvětví GLC je nezbytné pro růst, politickou odpovědnost a spravedlnost (Thye 2019).

Malajsijský vzdělávací systém je čtvrtou oblastí, kterou je třeba radikálně reformovat, aby se dosáhlo udržitelného dynamického růstu, který by byl sociálně prospěšný⁸. Úspěšná školská reforma musí vzít na vědomí, že různí rodiče mají různé cíle, kterých chtějí pro své děti ve škole dosáhnout. Malajsie proto musí mít rozmanité učební osnovy ve školách financovaných z veřejných prostředků (Thye 2019). K těmto zmíněným reformám můžeme připojit i otázku politického islámu, který je z politického hlediska asi nejsložitější. Je zde potřeba

---

⁸ Podle průzkumů OECD mezi jednotlivými zeměmi, které se týkají výsledků žáků základních a středních škol v matematice, čtení a přírodních vědách, je jeho kvalita nepřírodně nízká (Thye 2019).

úplná změna myšlení, pokud jde o postavení islámu a jeho politizaci. Problém je v tom, že se islámské orgány odmítají angažovat v náboženských otázkách s odůvodněním, že islám je ústavně výše než ostatní náboženství. Tato praxe není udržitelná a rozdmýchává náboženské napětí mezi islámem a ostatním náboženstvím. Z tohoto důvodu by bylo prospěšné poskytnout ostatním náboženstvím oficiální platformu. Například jakékoli specializované ministerstvo, které by poskytlo fórum pro diskuzi o náboženských tématech (Chin 2019).

Vyřešení těchto otázek má zásadní význam pro politickou stabilitu Malajsie v nejbližší době a pro položení základů pro dlouhodobé reformy. Vzhledem k počtu a rozsahu reforem, které jsou nezbytné k tomu, aby se země vymanila z přetrvávajícího politického systému, jehož hnací silou je etnické a náboženské napětí, je třeba považovat za neodkladnou (Chin 2019).

Závěr

V závěru nejdříve zanalyzuji některé teoretické koncepty, ze kterých jsem vycházela na začátku práce a zároveň je aplikuji na malajsijskou federaci. Poté odpovím na otázky, které jsem si položila v úvodu a porovnáám vztahy mezi centrální vládou a federalizovanými státy.

Jak jsem již uvedla v textu, koncept federalismu je velice problematický, protože neexistuje jediný model, podle kterého se mohou zkoumat federální systémy. Existuje tedy několik přístupů, podle kterých je federalismus definován. Přístup Williama Rikera spočívá v tom, že je ve federaci moc rozdělena mezi centrální vládu a federalizované jednotky, které disponují autonomní mocí alespoň v některých oblastech jejich činnosti. Podle Rikera tedy Malajsie splňuje alespoň z části jeho formálně-právní přístup. Federalizované jednotky mají v ústavě přidělenou správní moc zejména v oblastech týkající se zemědělství, lesnictví a místní samosprávy. Na druhou stranu, ale centrální vláda může v některých případech zasahovat do autonomie podřízených států a měnit tak jejich politickou působnost.

Pokud se zaměřím na přístup Daniela Elazara, tak struktura malajsijské federace neodpovídá jeho přesvědčení, že je ve federaci důležitá rovnováha mezi centrální a regionální vládou týkající se fungování federálního systému. Nicméně Malajsie je na dobré cestě k decentralizaci a tedy sdílení moci mezi státy. Zmíním například schválené dodatky v roce 2021 Sabahu a Sarawaku, které zvyšují jejich status ve federaci. Jedním z dodatků je právo Sarawaku definovat jednotlivce, kteří se identifikují jako domorodí obyvatelé.

Dále se zaměřím na model, kterým se formovala malajsijská federace. I když William Riker a Alfred Stepan uváděli podobné argumenty, model „putting together“ se ztotožňuje přímo s Malajsií. Je to důsledek Velké Británie, která takto nechala zformovat malajsijskou federaci a utvořila tak z velké části fungující konstituční monarchii. Ačkoli se jedná v tomto případě o donucovací metodu vzniku federace, státy měly také kulturní a ekonomickou motivaci. Malajsie byla dříve pod vlivem koloniální nadvlády a poté získala nezávislost,

a tak vznikla samostatná entita. Poté bylo přiděleno územním jednotkám postavení konstitučních států prostřednictvím ústavy.

Vztah mezi centrální vládou a federalizovanými jednotkami můžeme popsat jako funkční federalismus, jelikož se zde státy podílí společně na utváření politiky ve federaci. Vzhledem k množství etnika je Malajsie brána jako nadnárodní federace. Malajsie je tedy centralizovaná s prvky asymetrické federace. Jelikož subjekty ve federaci disponují určitou mírou autonomie, ale federální vláda má stále větší pravomoc a koordinuje z velké části politiku ostatních států. Jedná se o heterogenitu obyvatelstva, ekonomickou nerovnost mezi Malajci a Číňany a odlišné náboženství.

V úvodu jsem si položila několik otázek, na které jsem se snažila v průběhu bakalářské práce nalézt smysluplné odpovědi. Na druhou z nich, tedy „Jaký vliv má historický vývoj na formování federace?“, se pokusím odpovědět zde. Formování malajsijské federace ovlivnila zejména kolonizace Velkou Británií, která zde nastavila britský rezidentský systém, jenž koordinoval místní politiku. To vedlo k větší centralizaci Malajsie a založení Malajské unie. Své vztahy s Velkou Británií si Malajsie uchovala a zůstala členem Commonwealthu. Pokud jde o provincii Sabah, kterou si nárokují Filipíny, tak ta patří dodnes k nejméně klidným částem Malajsie. Příčinnou bylo špatné formulování smlouvy zneprátelenými stranami a dodnes se o toto území vedou spory.

Dalším důsledkem historického formování Malajsie je pozdější připojení takzvaně „nových států“, Sabahu a Sarawaku. Tyto státy disponují většími pravomocemi než zbytek federace. Mají například pravomoc vydávat zákony v některých záležitostech, které ostatní státy nemají. Jedná se o domorodé právo, dodávky vody, osobní právo týkající se manželství a další. Je tedy nutný souhlas guvernéra dotyčného státu při jakékoli změně zákona Sabahu a Sarawaku.

Dále odpovím na otázku „Jak je federalismus ovlivňován etnickým složením, náboženstvím a kulturou země?“. V malajsijské federaci se po mnoho let prohlubovaly etnické rozdíly zejména v politických a ekonomických rolích. V konečném důsledku z iniciativy diskriminace Malajců byla v roce 1971 vytvořena nová politika, která upřednostňovala Malajce při přijímání na

univerzity a na pracovní pozice. Vláda zúžila demokratický prostor a omezila občanské svobody ve snaze chránit malajská práva. Nicméně jsem došla k závěru, že heterogenita obyvatelstva nemá na fungování federace žádný vliv. Nicméně pokud problémy chudoby a ekonomické nerovnováhy společnosti v Malajsii nejsou redukovány, mohly by představovat vážnou překážku pro budování soudržnosti národu.

Mým hlavním cílem bylo na základě ústavních dokumentů definovat základní parametry federalismu a zjistit hlavní rozpory mezi teorií a praxí. Nejprve jsem definovala obecné znaky federace a poté základní parametry malajsijské federace de jure, které jsem představila v teoretické části.

Představila jsem podrobné pozadí Malajsie jakožto ústavního federalismu a nastínila problémy praxe ve vztazích mezi oběma úrovněmi vlády v oblasti správní politiky. Federální ústava udává část suverenity státům a garantuje jim v určité míře nezávislost. Státy disponují vlastními ústavními orgány politické moci. Ve své působnosti jsou státní vlády a parlamenty nezávislé na centrálních institucích. De facto ale federální vláda může v případě některých konfliktů zasahovat do působnosti státní správy a omezovat tak jejich moc.

Hlavní rozdíly mezi teorií a praxí spatřuji hlavně ve finanční závislosti států na federální vládě, která je tímto kontroluje a uděluje jim případné finanční penále. Dochází i k nejasnému výkladu toho, co je v rámci federálního státu povoleno, jelikož správní a daňový systém může vytvářet neshody, které negativně ovlivňují vztah mezi centrální vládou a federalizovanými jednotkami. Jedná se například o nesoulady v placení daní jednotlivých států, které jsou nepřiměřené a státy nejsou dostatečně odměňovány za své zdroje vyprodukované na jejich území.

Ústava se ukázala v případě ministra státu Stephena Ningkanu jako velmi neprospěšná pro zájmy států z hlediska převahy federální politiky. Federální vláda v jeho případě nerespektovala rozhodnutí soudu a zneužila své pravomoci k rozhodnutí o odvolání Nigkanu z funkce. Jinak řečeno centrální vláda disponuje nepřiměřenou pravomocí vůči federalizovaným státům, které se pak nemohou spolehnout na ochranu soudní moci.

Musí se tedy najít potřebné kompromisy k nalezení řešení problémů země, zejména strukturálních problémů v ekonomice, nerovností, korupce a spravedlivého rozdělení příjmů. Tyto problémy jsou vážnou překážkou pro efektivní tvorbu politiky.

Seznam použité literatury

- Abinales, Patricio (2013). What You Should Know About The Sabah Conflict. *Positively Filipino* 13. 3. 2013 (<http://www.positivelyfilipino.com/magazine/2013/3/what-you-should-know-about-the-sabah-conflict>, 14. 4. 2022).
- Anand, Ram (2021). Malaysia Amends Constitution to Elevate Status of Sabah and Sarawak. *The Straits Times* 14. 12. 2021 (<https://www.straitstimes.com/asia/se-asia/malaysia-amends-constitution-to-elevate-status-of-sabah-and-sarawak>, 18. 4. 2022).
- Britannica (2022a). People of Malaysia. *Encyclopedia Britannica*. 24. 3. 2022 (<https://www.britannica.com/place/Malaysia/People>, 26. 3. 2022).
- Britannica (2020b). Federalism. *Encyclopedia Britannica*. 14. 5. 2020 (<https://www.britannica.com/topic/federalism>, 14. 2. 2022).
- Brzinski, Joanne B. – Lancaster, Thomas D. – Tuschhoff, Christian (1999). Federalism and Compounded Representation: Key Concepts and Project Overview. *Publius* 29 (1), s. 1–17.
- Chin, James (2019). ‘New’ Malaysia: Four Key Challenges in the Near Term. *Lowy Institute* 14. 3. 2019 (<https://www.lowyinstitute.org/publications/new-malaysia-four-key-challenges-near-term>, 1. 4. 2022).
- Cruz, dela Arlyn (2013). Heirs of Sultan of Sulu pursue Sabah claim on their own. *Inquirer.net* 16. 2. 2013 (<https://globalnation.inquirer.net/64577/heirs-of-sultan-of-sulu-pursue-sabah-claim-on-their-own>, 14. 4. 2022).
- Foo, Richard S. K. (2010). Malaysia - Death of a Separate Constitutional Judicial Power. *Singapore Journal of Legal Studies*, s. 227–255.
- Groves, H. E. (1963). The Constitution of Malaysia: The Malaysia Act. *Malaya Law Review* 5 (2), s. 245–275.
- Ibrahim, Nik H. - Nordin, Mohd. Y. Local Government System in Malaysia. *National Institute of Public Administration Malaysia* (https://www.soumu.go.jp/main_content/000336349.pdf, 19. 3. 2022).

Koo, Daphne - Lim, Rahmat (2021). Litigation and enforcement in Malaysia: overview. *Thomson Reuters Practical Law* 1. 4. 2021 ([https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-026-8363?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-026-8363?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true), 25. 4. 2022).

Kumar, Pranav (2012). Malaysia: Majority Supremacy and Ethnic Tensions. *Institute of Peace and Conflict Studies* 1. 8. 2012, s. 12.

Laws of Malaysia (2009). Federal Constitution (<http://www.slideshare.net/mbl2020/constitution-of-malaysia>, 17. 3. 2022).

Leinbach, Thomas R. (2022). Malaysia. *Britannica* 14. 4. 2022 (<https://www.britannica.com/place/Malaysia>, 14. 4. 2022).

Leng, Lee Y. - Ting, Martina (1986). Economic Divisions and Ethnic Differences in Malaysia. *Southeast Asian Journal of Social Science* 14 (2), s. 85–96.

Mahidin, Dato S. (2021) Current Population Estimates, Malaysia, 2021. *Department of Statistic Malaysia Official Portal* 15. 7. 2021 (https://www.dosm.gov.my/v1/index.php?r=column/cthemByCat&cat=155&bul_id=ZjJOSnpJR21sQWVUcUp6ODRudm5JZz09&menu_id=L0pheU43NWJwRWVSZklWdzQ4TlhUUT09, 25. 4. 2022).

Malay Mail (2010). My Constitution: Roles of PM, public services. *Malaysian Bar* 14. 10. 2010 (<https://www.malaysianbar.org.my/article/about-us/committees/constitutional-law-committee/myconstitution-roles-of-pm-public-services?fbclid=IwAR0Sdt3QSfHBQQaRClj6x5Ep81kf6O8ar6NPwSJrxmv72s1jvJThVfRbnsU>, 13. 4. 2022).

Malay Mail (2011). My Constitution: About Sabah and Sarawak. *Malaysian Bar* 10. 1. 2011 (<https://www.malaysianbar.org.my/article/about-us/committees/constitutional-law-committee/my-constitution-about-sabah-and-sarawak>, 13. 4. 2022).

Malindog-Uy, Anna (2020). Sabah: Malaysia's Or Philippines'? *The Asean Post* 8. 10. 2020 (<https://theaseanpost.com/article/sabah-malaysias-or-philippines>, 14. 4. 2022).

- Melleuish, Greg (2020). Was Federation motivated by federalism? *Agenda: A Journal of Policy Analysis and Reform* 27 (1), s. 149–162.
- Mersat, Neilson I. (2017). Realignment of State-Centre Relations: The Adenan Factor in Sarawak. *Southeast Asian Affairs*, s. 221–234.
- Milner, A. C. (1987). Colonial Records History: British Malaya. *Modern Asian Studies* 21 (4), s. 773–792.
- Nitszke, Agnieszka – Górnisiewicz, Arkadiusz (2008). The Theory of Federalism: The Feature of The Federal Order of the State. *Politeja* 10 (1), s. 415–434.
- Naguib, Rabia – Smucker, Joseph (2009). When Economic Growth Rhymes with Social Development: The Malaysia Experience. *Journal of Business Ethics* 89 (2), s. 99–113.
- Ostwald, Kai (2017). Federalism without Decentralization: Power Consolidation in Malaysia. *Journal of Southeast Asian Economies* 34 (3), s. 488–506.
- O’Leary, Brendan. Federalism and Federation. *Encyclopedia Princetoniensis* (<https://pesd.princeton.edu/node/431>, 1. 3. 2022).
- Paleker, S. A. (2006). Federalism: A Conceptual Analysis. *The Indian Journal of Political Science* 67 (2), s. 303–310.
- Peng, Janice O. – Ibrahim, Muhammad S. – Ying, Sharon C. (2021). Dispute resolution in Malaysia. *Lexology* 27. 5. 2021 (<https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=2f47596e-a082-464f-9f68-c0ac77df74e9>, 25. 4. 2022).
- Portal Rasmi Parlimen Malaysia (2019). Portal Rasmi Parlimen Malaysia. *Fungsi* 23. 11. 2019 (<https://www.parlimen.gov.my/fungsi.html?uweb=web&>, 19. 3. 2022).
- Portal Rasmi Parlimen Malaysia (2021a). Portal Rasmi Parlimen Malaysia. *Maklumat Umum* 1. 10. 2021 (<http://www.parlimen.gov.my/maklumat-umum.html?uweb=dn>, 19. 3. 2022).
- Portal Rasmi Parlimen Malaysia (2021b). Portal Rasmi Parlimen Malaysia. *Setiausaha Dewan Negara* 1. 10. 2021 (<http://www.parlimen.gov.my/setiausaha.html?uweb=dn&>, 19. 3. 2022).

- Rozzell, Mark J. – Wilcox, Clyde (2019). *Federalism* (New York: Oxford University Press).
- Satyanarayana, B. H. (2011). The Theory of Federalism. *International Journal of Current Research* 3 (12), s. 210–213.
- Shah, Dian A. ‘Constitution-Building and Constitutional Culture: The case of Malaysia’
(https://law.unimelb.edu.au/__data/assets/pdf_file/0007/2987953/Malaysia-DianShah.pdf, 25. 4. 2022).
- Tarleton, Charles D. (1965). Symmetry and Asymmetry as Elements of Federalism: A Theoretical Speculation. *The Journal of Politics* (27) 4, s. 861–874.
- Taylor, Bryan D. (2007). Force and Federalism: Controlling Coercion in Federal Hybrid Regimes. *Comparative Politics* (39) 4, s. 421–440.
- Tennant, Paul (1973). The Decline of Elective Local Government in Malaysia. *Asian Survey* (13) 4, s. 347–365.
- The Local Government System in Malaysia (2017). *Country Profile*.
(http://www.clgf.org.uk/default/assets/File/Country_profiles/Malaysia.pdf, 19. 3. 2022).
- The Sun (2007). Powers and functions of state rulers. *Malaysian Bar* 8. 2. 2007
(<https://www.malaysianbar.org.my/article/news/legal-and-general-news/legal-news/powers-and-functions-of-state-rulers>, 13. 4. 2022).
- The World Factbook (2022). Explore All Countries - Malaysia. *The World Factbook*. 2. 3. 2022
(<https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/malaysia/#government>, 7. 3. 2022).
- Thye, Woo W. (2019). Decentralisation - The Key Strategy for New Malaysia. *MALAYSIAKINI* 2. 3. 2019
(<https://m.malaysiakini.com/news/466349?fbclid=IwAR0lGwA2h3czTWfGXwvRFe5RZeQaMSo9OEstJD0khW14plbKv4xxmCFT2dw>, 1. 4. 2022).
- Volden, Craig (2004). Origin, Operation, and Significance: The Federalism of William H. Riker. *Publius* 34 (4), s. 89–107.

- Wang, Charleston C. K. (2000). An Assessment of the Separation and Balance of Power in Malaysia. (https://www.wanglaw.net/files/Malaysia14.pdf?fbclid=IwAR1BiUxF_WKg1oKM4goA2Go7XCtQxRh-LDQII20uF8sDay-u6Nzc8-9e-bU, 13. 4. 2022).
- Watts, Ronald L. (2000). Daniel J. Elazar: Comparative Federalism and Post-Statism. *Publius* 30 (4), s. 155–168.
- Welsh, Bridget (2020). Malaysia's Political Polarization: Race, Religion, and Reform. *Carnegie Endowment for International Peace* 18. 8. 2020 (<https://carnegieendowment.org/2020/08/18/malaysia-s-political-polarization-race-religion-and-reform-pub-82436>, 28. 3. 2022).
- Wright, Leight R. (1966). Historical Notes on the North Borneo Dispute. *The Journal of Asian Studies* 25 (3), s. 471–484.
- Yaakop, Rizal M. – Hasnul, A. Adzelle – Suratman, Norman (2016). Malaysia's Constitutional Democracy. *International Journal of Reasearch in Humanities and Social Studies* 3 (5), s. 17–20. (file:///C:/Users/Jambi/Downloads/ClarityOftheSabahAreainTheDisputeofMalaysiaandTheSuluSultansBasedonInternationalLaw1%20(2).pdf, 14. 4. 2022).
- Yeoh, Tricia (2020). Federal-state friction amid Malaysia's dual political and pandemic plight. *New Mandala* 12. 8. 2020 (<https://www.newmandala.org/federal-state-friction-amid-malysias-dual-political-and-pandemic-plight/>, 1. 4. 2022).
- Yeoh, Tricia (2019). Reviving the Spirit of Federalism: Decentralisation Policy Options for a New Malaysia (file:///C:/Users/Jambi/Downloads/PI59-Reviving-the-Spirit-of-Federalism.pdf, 1. 4. 2022).
- Yeoh, Tricia (2021). Malaysian Politics: What Just Happened and the Political Outlook. *Heinrich Böll Stiftung* 20. 10. 2021 (<https://th.boell.org/en/2021/10/20/malaysian-politics-what-just-happened-and-political-outlook>, 1. 4. 2022).
- Yusuff, Mohamad S. (2017). Malaysia map. *ResearchGate* (https://www.researchgate.net/figure/Malaysia-map-World-Map-2017_fig1_325168593, 25. 4. 2022).

Zbořil, Zdeněk (2009). Dějiny Malajsie, Singapuru a Bruneje (Praha: Nakladatelství Lidové noviny).

Resumé

In my bachelor thesis, I dealt with the political system of Malaysia federation. There are many reasons why states decide to organize their internal structure as federation. We can mention the historical development or dissimilarity among the inhabitants in the aspects like religion or language. I namely focused on the relationship between the government and the federated units, legislative stability, and dispute resolution between the different parts of the federation and its influence on the political system of Malaysia. In the thesis, the attempt was made to introduce federalism as a political and a philosophical concept, on which the function of a federation is based. My thesis is divided into four parts. The first part is theoretical and comprises the definition of federalism. At first I discussed the fundamental features of federalism and federation, history of the formation of federations and practical aspects of the existence of federations. Malaysia federalism is analysed in the second part. I focused on the historical and political aspects which have formed the Malaysia federalism, especially the relationship between the central government and federal units. In the third part I analyzed the practical functioning of the federation in Malaysia and its challenges in the future, which the main issue is territory of Sabah. In the last part I identify the main consistencies between theory and practical functioning of the federation in Malaysia.

Přílohy

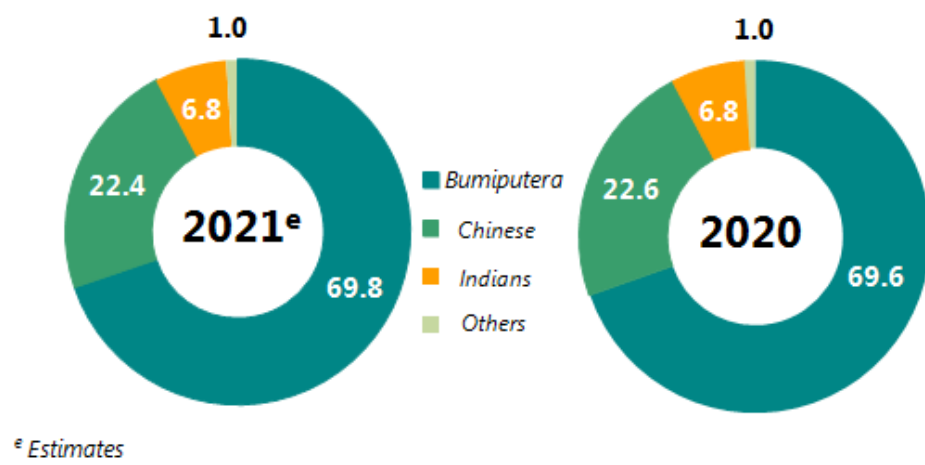
Příloha č. 1.: Federalizované jednotky Malajsie

Zdroj: (Yusuff 2017)

Příloha č. 2: Etnické složení Malajsie

Figure 2: Percentage of citizens population by ethnic group, Malaysia, 2020 and 2021^e

Zdroj: (Mahidin 2021)

Příloha č. 3: Malajsijská federace

Zdroj: (Leinbach 2022)

Příloha č. 4: Území sultanátu Sulu

Zdroj: (Abinales 2013)